

Hallituksen esitys Eduskunnalle Venäjän Federaation kanssa yhteistyöstä onnettomuuksien ehkäisemiseksi ja niiden seurausten torjumiseksi tehdyn sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan, että eduskunta hyväksyisi Venäjän kanssa 9 päivänä elokuuta 1994 yhteistyöstä onnettomuuksien ehkäisemiseksi ja niiden seurausten torjumiseksi tehdyn sopimuksen. Sopimus koskee onnettomuuksien ehkäisemistä ennakolta, velvollisuutta ilmoittaa tapahtuneesta onnettomuudesta viivytyksettä toiselle sopimuspuolelle sekä avunantoa onnettomuustapausten seurausten torjumiseksi. Se sisältää määräykset muun muassa ilmoitusmenettelystä, avunannon ehdoista, avustusryhmien maahantulosta ja maastapoistumisesta, pelastustyön johtamisesta, kustannusten korvaamisesta, vahin-

gonkorvauksista ja riitojen ratkaisusta. Kummankin sopimuspuolen toimivaltaisille viranomaisille samoin kuin alueellisille ja paikallisille viranomaisille annetaan valtuutus sopia keskenään sopimuksen tarkoittaman yhteistyön toteuttamisesta.

Sopimus tulee voimaan 30 päivän kuluttua siitä, kun sopimuspuolet ovat ilmoittaneet toisilleen sen valtiosisäisestä hyväksymisestä.

Esitykseen sisältyy lakiehdotus sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä. Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan samana ajankohtana kuin sopimuskin.

YLEISPERUSTELUT

1. Nykyinen tilanne ja asian valmistelu

Suomen ja Venäjän välillä ei ole aikaisemmin ollut yleistä sopimusta pelastuspalveluyhteistyöstä, siihen liittyvästä avunantamisesta tai onnettomuuksista ilmoittamisesta. Yhteistoiminnan tarve on viime vuosina jatkuvasti lisääntynyt, ja raja-alueilla sattuneissa onnettomuustapauksissa yhteistoimintaa on jo harjoitettu etenkin sairaankuljetuksissa. Se, että menettelytavoista tai kustannusten korvaamisesta ei ole sovittu, on kuitenkin haitannut yhteistyötä. Esimerkiksi sairaankuljetus- ja sammutustehtävistä suomalaiselle viranomaiselle aiheutuneet kustannukset on sovittujen menettelytapojen puuttuessa korvattu sisäasiainministeriön toimesta kansainväliseen avunantoon talousarviossa osoituista varoista. Pelastusyhteistyössä on

myös koettu tarve hajauttaa päätöksentekoa. Rajan läheisyydessä tapahtuvissa pienemmissä onnettomuuksissa kuten metsäpaloissa olisi luontevaa, että tarvittavasta menettelystä päätetään alue- tai paikallistasolla. Mikäli sopimusvaltioiden alueella tapahtuisi suuronnettomuus, jossa tarvittaisiin huomattavan laajaa avustustoimintaa, olisi vastaavasti tarkoituksenmukaista, että asiasta päättäisi toimivaltainen keskushallinnon viranomainen. Viranomaisten tulisi myös voida sopia keskenään yhteistyön toteuttamisesta.

Suomi teki vuonna 1989 Neuvostoliitolle aloitteen yhteistyötä onnettomuustapauksissa koskevan sopimuksen laatimiseksi maiden välille. Suomen lähtökohtana oli Pohjoismaiden kesken samana vuonna allekirjoitettu pelastuspalvelun puitesopimus (SopS 20—21/92), jonka kaltaiseen järjestelyyn ha-

luttiin päästä myös Neuvostoliiton kanssa. Myös Neuvostoliitto esitti oman luonnoksensa, mutta neuvotteluvalmistelut jäivät kesken Neuvostoliiton hajotessa. Neuvottelut yhteistyötä onnettomuuksien ehkäisemiseksi ja niiden seurausten torjumiseksi koskevasta sopimuksesta aloitettiin sittemmin helmikuussa 1993 Venäjän kanssa. Suomen valtuuskunnassa olivat ulkoasiainministeriön lisäksi edustettuina sisäasiainministeriö ja ympäristöministeriö. Neuvottelut saatiin päätökseen keväällä 1994, ja sopimus allekirjoitettiin 9 päivänä elokuuta 1994. Sopimuksesta ovat antaneet lausuntonsa sisäasiainministeriö, sosiaali- ja terveysministeriö, ympäristöministeriö, rajavartiolaitos sekä tullihallitus.

2. Sopimuksen pääasiallinen sisältö

Sopimus koskee Suomen ja Venäjän yhteistyötä onnettomuuksien ehkäisemisessä ja niiden seurausten torjumisessa. Kysymyksessä on pelastustointia ja pelastuspalvelua koskeva puitesopimus, jota voidaan tarvittaessa täydentää muilla sopimuksilla tai viranomaisten välisillä pöytäkirjoilla. Sopimuksen määräykset tulevat toisaalta sovellettaviksi vain, ellei olemassaolevista kahden- tai monenvälisistä sopimuksista muuta johdu.

Suomen kannalta on keskeistä, että sopimus sisältää selkeän menettelyn teollisuus- ja luonnononnettomuuksista ilmoittamiseksi, mikäli niillä on valtakunnanrajan ylittäviä haitallisia vaikutuksia. Sopimuksen mukaan kummankin valtion on ilmoitettava toisilleen sellaisista alueellaan tapahtuvista onnettomuuksista, joilla on tai saattaa olla haitallisia vaikutuksia toisen sopimuspuolen alueella.

Onnettomuustapauksissa tai onnettomuusvaaran uhatessa toisen sopimuspuolen

alueella toinen sopimuspuoli voi antaa tarpeellista apua. Avunanto on pääsäännön mukaan vastikkeellista. Sopimus sisältää myös avustusryhmien valtakunnanrajan ylitystä sekä varusteiden ja avustustarvikkeiden maahantuontia ja maastavientiä koskevia määräyksiä.

Sopimuksen tarkoituksena on kummankin maan pelastusviranomaisten välisen yhteistyön yksinkertaistaminen ja selkiyttäminen eri viranomaistasoilla. Tässä tarkoituksessa nimetään toimivaltaiset viranomaiset ja onnettomuuksista ilmoittamiseen käytettävät yhteyspaikat sekä annetaan alueellisille ja paikallisille viranomaisille valtuutus sopia keskenään sopimuksen tarkoittaman yhteistyön toteuttamisesta.

3. Esityksen taloudelliset ja organisatoriset vaikutukset

Valtion tulo- ja menoarviossa on varattu sisäasiainministeriölle määräraha kansainvälisen avun antamiseen ja vastaanottamiseen. Sopimuksesta ei aiheudu lisäkustannuksia.

Sopimuksella ei ole myöskään organisatorisia vaikutuksia. Sopimuksen mahdollisesti aiheuttamista tehtävistä on tarkoitus huolehtia nykyisen organisaation ja henkilöstön voimin.

4. Ympäristövaikutukset

Sopimuksen ympäristövaikutukset ovat vähäisiä. Sopimuksen tarkoittamalla yhteistyöllä pyritään ehkäisemään ja torjumaan onnettomuuksista ihmisille, omaisuudelle tai ympäristölle aiheutuvia vahinkoja.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Sopimuksen sisältö

1 artikla. Artikla sisältää sopimuksissa käytettävien keskeisten käsitteiden määritelmät. Määriteltyjä käsitteitä ovat onnettomuus, apua pyytävä sopimuspuoli, apua antava sopimuspuoli, avustusryhmät, varusteet, avustustarvikkeet ja pelastustoiminta. Myös sopimuksen tarkoittamat sopimuspuolten toimivaltaiset viranomaiset samoin kuin alueelliset ja paikalliset viranomaiset määritellään tässä artiklassa. Toimivaltainen viran-

omainen Suomessa on sisäasiainministeriö, Venäjällä Venäjän federaation väestönsuojelu, onnettomuustilanteita ja luonnononnettomuuksien torjuntaa hoitava ministeriö. Alueelliset ja paikalliset toimivaltaiset viranomaiset tarkoittavat Suomessa Lapin, Oulun, Pohjois-Karjalan ja Kymen läänien kuntia, kuntainliittoja ja kuntayhtymiä, lääninhallituksia ja asianomaisia valtion piirihallintoviranomaisia ja Venäjällä Karjalan tasavallan ja Pietarin hallituksia sekä Leningradin ja Murmanskin alueiden hallintoja.

2 artikla. Artiklassa määritellään sopimuksen soveltamisala. Sopimusta sovelletaan onnettomuuksista ilmoittamiseen, mikäli niillä on valtakunnanrajan ylittäviä haitallisia vaikutuksia, keskinäisen avun antamiseen onnettomuuksien seurausten torjumiseksi samoin kuin yhteistyöhön, jonka tarkoituksena on parantaa sopimuspuolten mahdollisuuksia ehkäistä onnettomuuksia, ilmoittaa niistä ja torjua niiden seurauksia.

3 artikla. Artiklan mukaan sopimuspuolten viranomaiset voivat toimivaltansa, kummankin sopimuspuolen sisäisen lainsäädännön ja käytettävissään olevien määrärahojen puitteissa sopia yhteistyön muodoista. Artiklassa luetaan lisäksi muutamia esimerkkejä mahdollisista yhteistyömuodoista.

4 artikla. Artiklassa valtuutetaan sopimuspuolten toimivaltaiset viranomaiset sopimaan keskenään sopimuksen määräysten toteuttamisesta. Ottaen huomioon toimivaltaitten viranomaisten jo nytkin kiinteät ja toimivat yhteydet, uusia elimiä ei ole katsottu tarpeelliseksi perustaa, vaan toimivaltaitten viranomaisten todetaan tapaavan silloin, kun siihen on tarvetta yhteistyön suunnittelemiseksi, koordinoimiseksi ja sen toteuttamisen arvioimiseksi. Sopimuspuolten on ilmoitettava toisilleen viivytyksettä toimivaltaisen viranomaisen muutoksesta.

5 artikla. Artiklassa valtuutetaan Suomen ja Venäjän lähialueiden alueelliset ja paikalliset viranomaiset kummankin maan sisäisen lainsäädännön nojalla ja toimivaltansa sekä käytettävissään olevien varojen rajoissa sopimaan keskenään sopimuksen tarkoittaman yhteistyön toteuttamisesta. Alueelliset ja paikalliset viranomaiset vastaavat itse tällaisista sitoumuksista johtuvista velvoitteista. Alueelliset ja paikalliset viranomaiset eivät voi tämän valtuutuksen nojalla myöskään siirtää julkista valtaa toisen maan viranomaisille, sillä 10 artiklan mukaan pelastustoimintaa johtavat aina sen maan viranomaiset, jonka alueella sitä suoritetaan. Näistä rajoituksista huolimatta 5 artiklan 1 kappaleen voidaan katsoa laajentavan asianomaisten viranomaisten toimialaa, minkä vuoksi sopimus on saatettava voimaan lailla.

Sopimuspuolten on ilmoitettava toisilleen viivytyksettä alueellisten ja paikallisten toimivaltaitten viranomaisten muuttumisesta.

6 artikla. Artikla koskee onnettomuuksista ilmoittamista. Sen mukaan ilmoittaminen tapahtuu 7 artiklassa määriteltyjen yhteyspaikkojen kautta. Ilmoitusvelvollisuus koskee

kaikkia jommankumman sopimuspuolen alueella tapahtuvia onnettomuuksia, joilla on tai saattaa olla haitallisia vaikutuksia toisen sopimuspuolen alueella. Artiklan toisessa kappaleessa täsmennetään, mitä tietoja ilmoituksen tulee sisältää. Varsinaisen onnettomuus ilmoituksen lisäksi tietoja on annettava myös tilanteen kehittymisestä.

7 artikla. Artikla koskee yhteyspaikkoja, jotka ottavat vastaan ja välittävät onnettomuuksia koskevia tietoja. Yhteyspaikkojen tulee olla jatkuvasti käytettävissä. Sopimuspuolten toimivaltaiset viranomaiset ilmoittavat toisilleen yhteyspaikat samoin kuin niiden myöhemmät mahdolliset muutokset. Suomessa yhteyspaikaksi on tarkoitettu ilmoittaa Helsingin aluehälytyskeskus.

8 artikla. Artiklassa määritellään avunannon ehdot. Avunannon tarkoituksena on rajoittaa onnettomuus- tai onnettomuusvaaratapauksissa ihmisiin, omaisuuteen tai ympäristöön kohdistuvia vahinkoja. Apua voidaan antaa, mikäli toinen sopimuspuoli on sitä pyytänyt. Avunantoon ei kuitenkaan ole kaikissa tilanteissa velvoitetta, vaan kumpikin sopimuspuoli päättää itsenäisesti siitä, voidaanko pyydettyä apua antaa. Avunpyyntöön on aina vastattava. Apua pyytävän sopimuspuolen tulee eritellä, millaista ja kuinka laajaa apua se tarvitsee sekä antaa mahdollisuuksiensa mukaan toiselle sopimuspuolelle muitakin sellaisia tietoja, joita se saattaa tarvita ratkaistakseen, pystytäänkö pyyntö täyttämään. Sen sopimuspuolen, jolta apua pyydetään, tulee viipymättä ratkaista, voidaanko apua antaa, viipymättä ilmoittaa tästä avunpyytäjälle täsmentäen myös, missä laajuudessa apua voidaan antaa, ja myönteisessä tapauksessa viipymättä ryhtyä avun antamiseen.

9 artikla. Artikla koskee avustusryhmien varusteita ja huoltoa. Avustusryhmillä tulee onnettomuuspaikalle saapuessaan olla riittävät varusteet itsenäisten toimien suorittamiseen. Tarvittaessa apua pyytänyt sopimuspuoli toimittaa avustusryhmille lisää varusteita ja avustustarvikkeita sekä ryhmien tarvitseman huollon ja palvelut.

Tarvittaessa avustusryhmille annetaan myös asianmukaista sairaanhoitoa. Suomessa tämä tarkoittaa menettelyä, jossa sisäasiainministeriö toimivaltaisena viranomaisena hankkii alueellisilta tai paikallisilta terveysviranomaisilta tarvittavat sairaanhoitopalvelut, joista palveluja saaneelta peritään maksu.

10 artikla. Artikla koskee pelastustoiminnan johtamista. Pelastustoimintaa johtaa kaikissa tilanteissa sen valtion viranomaisen, jonka alueella sitä suoritetaan. Avustusryhmät toimivat kuitenkin oman päällystönsä alaisina ja noudattavat omassa valtiossaan voimassaolevia määräyksiä.

11 artikla. Artikla sisältää valtakunnanrajan ylitystä sekä varusteiden ja avustustarvikkeiden maahantuontia ja maastavientiä koskevat määräykset. Määräyksillä pyritään turvaamaan avustusryhmien nopea siirtyminen onnettomuuspaikalle. 1 kappaleen mukaan avustusryhmille turvataan valtakunnanrajan ylityksen yhteydessä nopea ja yksinkertainen raja- ja tullitarkastus. Avustusryhmien varusteet ja avustustarvikkeet vapautetaan maahantuonnin yhteydessä kaikista tullimaksuista, tuontiveroista ja muista maksuista. Pelastustoiminnan päätyttyä varusteet on vietävä maasta. Ne vapautetaan myös maastaviennin yhteydessä edellä mainituista maksuista. Avustustarvikkeet on jaettava pelastustyön yhteydessä tai luovutettava sen päätyttyä apua pyytävän valtion toimivaltaiselle viranomaiselle. Artiklan määräykset eivät ole ristiriidassa EY:n säädösten kanssa.

Artiklan 4 kappaleessa on erityismääräyksiä sotilashenkilöstön ja -ajoneuvojen osallistumisesta pelastustoimintaan. Sen mukaan sotilashenkilöstö, valtion alukset tai ilma-alukset samoin kuin sotilasarjoneuvot, joiden maahantulo edellyttää erityistä lupaa, eivät saa ylittää rajaa ennen kuin lupa on myönnetty. Apua pyytäneen sopimuspuolen toimivaltaisen viranomaisen tulee huolehtia luvan saamisesta.

Avustusryhmien sekä niiden varusteiden ja avustustarvikkeiden tullaus- ja tarkastusmenettelystä on sovittu sopimuksen liitteessä.

12 artikla. Artikla koskee avunannon kustannusten korvaamista. Pääsäännön mukaan apua pyytävä sopimuspuoli korvaa apua antavalle sopimuspuolelle avun antamisesta aiheutuneet kustannukset. Sopimuspuolet voivat kuitenkin onnettomuuden laadun ja mitasuhteet huomioonottaen sopia, että apu on kokonaan tai osittain vastikkeetonta. Myös sairaanhoidosta aiheutuneet kustannukset sisältyvät avunannon kustannuksiin.

Artiklan 2 kappaleessa on erityismääräys, joka koskee avunantajalle aiheutuneita kustannuksia tilanteissa, jossa avunpyyntö peruutetaan. Apua antavalla sopimuspuolella on tällöin oikeus korvaukseen niistä kustannuksista, jotka sille ovat aiheutuneet.

Kustannukset tulee korvata viipymättä sen jälkeen, kun korvausta on vaadittu. Sopimuspuolet voivat kuitenkin sopia myös toisenlaisesta menettelystä.

13 artikla. Artikla sisältää määräyksiä vahingonkorvausvelvollisuudesta. Pääsäännön mukaan kumpikin sopimuspuoli luopuu kaikesta vahingonkorvausvaatimuksista toista sopimuspuolta kohtaan kuoleman, ruumiinvamman tai avunantoon osallistuneen henkilöstön terveydelle tai henkilökohtaisille tavaroille aiheutuneen muun vahingon johdosta, jos vahinko on aiheutunut sopimuksen toteuttamiseen liittyvien tehtävien yhteydessä. Sen sijaan apua antava sopimuspuoli vakuuttaa avun antamiseen osallistuvan henkilöstönsä mainitunlaisen tapaturman tai muun vahingon varalta maassaan voimassaolevien määräysten mukaisesti. Suomessa kysymys on tapaturmavakuutuslain säännöksistä. Valtiolla ei tosin ole tapaturmavakuutuslaissa säädettyä vakuuttamisvelvollisuutta, mutta valtion varoista suoritetaan korvaus valtion työssä sattuneen työtapaturman johdosta tapaturmavakuutuslain mukaisesti. Jos 1 artiklassa määritellyt Suomen alueelliset tai paikalliset viranomaiset lähettävät avustusryhmän Venäjälle, niillä voidaan katsoa olevan työnantajalle kuuluva velvollisuus järjestää avustusryhmän tapaturmavakuutusturva. Tapaturmavakuutuslain lisäksi on erityisryhmiä varten muita korvauslakeja, kuten laki paloja pelastustoimesta, jotka saattavat tulla sovellettaviksi sopimuksen tarkoitamissa tilanteissa. Korvausta maksetaan näidenkin lakien perusteella tapaturmavakuutuslain mukaisesti.

Vakuutuskulut sisällytetään avun yleisiin kustannuksiin, ja apua pyytänyt sopimuspuoli korvaa ne 12 artiklan mukaisesti.

Apua pyytävä sopimuspuoli korvaa artiklan 2 kappaleen mukaan myös vahingon, jota avustusryhmän jäsen mahdollisesti aiheuttaa apua pyytävän valtion alueella kolmannelle taholle. Apua pyytävällä sopimuspuolella on kuitenkin 3 kappaleen nojalla oikeus nostaa takautumiskanne maksamastaan korvauksesta avustusryhmän jäsentä vastaan, mikäli tämä on aiheuttanut vahingon tahallisesti tai törkeällä tuottamuksellaan. Vastavat määräykset sisältyvät vuoden 1989 pohjoismaiseen pelastuspalvelusopimukseen. Ne eivät kuitenkaan ole kaikilta osin täysin yhteneväisiä voimassa olevan vahingonkorvauslainsäädännön kanssa. Vaikka Suomen vastuu tilanteessa, jossa Suomi on apua pyy-

tävänä sopimuspuolena, rinnastuikin vahingonkorvauslain (412/1974) mukaiseen isännänvastuuseen, vahingonkorvauslain 3 luvun 2 §:n 2 momentin mukaan julkisyhteisö on isännänvastuussa vain, milloin toimen tai tehtävän suorittamiselle sen laatu ja tarkoitus huomioon ottaen asetettavia vaatimuksia ei ole noudatettu. 13 artiklaan ei sisälly tällaista vastuun rajausta. Artiklan 3 kappaleessa takautumisvaatimuksen ehdoksi on asetettu tahallisuus tai törkeä tuottamus, kun vahingonkorvauslain 4 luvun nojalla takautumisvaatimukset ovat mahdollisia myös tavallisen tuottamuksen kyseessä ollen. Muun muassa näiden erojen vuoksi sopimuksen voimaansaattamisesta on säädettävä lailla.

Artiklan 4 kappaleen mukaan toimivaltaiset viranomaiset antavat toisilleen tietoja tilanteesta, jossa vahinko tapahtui.

14 artikla. Artiklan mukaan sopimuksen tarkoittamassa yhteistyössä saadut tiedot ovat vapaasti kummankin sopimuspuolen käytettävissä, elleivät sopimuspuolet toisin sovi.

15 artikla. Artiklassa todetaan, että sopimus ei vaikuta kummankaan sopimuspuolen oikeuksiin tai velvoitteisiin, jotka johtuvat muista kahdenvälisistä tai monenvälisistä sopimuksista. Suomen ja Venäjän välisiä erityisalan sopimuksia — esimerkiksi meri- ja lentopelastuksen, öljyntorjunnan ja ydinonnettomuuksien torjunnan alalla — on siten sovellettava ensisijaisesti.

16 artikla. Artikla sisältää määräykset sopimuksen tulkintaa ja soveltamista koskevien riitojen ratkaisusta. Ensisijaisesti riidat pyritään ratkaisemaan toimivaltaitten viranomaisten keskinäisissä neuvotteluissa ja toissijaisesti diplomaattiteitse. Mikäli sopimuspuolet eivät kuitenkaan pääse keskenään yksimielisyyteen ratkaisusta, riita annetaan jommankumman sopimuspuolen pyynnöstä välimiesoikeuteen. Artiklan 3—7 kappaleet sisältävät tavanmukaiset määräykset välimiesoikeuden kokoonpanosta ja toiminnasta.

Artiklan 8 kappaleen mukaan välimiesoikeuden kustannukset jaetaan tasan sopimuspuolten kesken, ellei välimiesoikeus toisin päättä.

17 artikla. Artikla sisältää tavanmukaiset loppumääräykset.

Liite. Avustustarvikkeiden ja varusteiden maahantuontia koskevia määräyksiä sisältävä liite on sopimuksen erottamaton osa. Sen mukaan avustusryhmät saavat tuoda maahan esteettä ja maksutta vain pelastustoiminnan

suorittamiseen tai henkilökohtaiseen käyttöön tarkoitettuja tavaroita. Arvonlisäverolain (1501/1993) 96 §:n mukaan tavarantulo on verotonta, jos verottomuudesta on sovittu lain voimaantullessa Suomea velvoittavalla vieraan valtion kanssa tehdyllä sopimuksella. Myöhemmiltä verohelpotuksia sisältäviltä sopimuksilta edellytetään, että ne saatetaan voimaan lailla. Liitteen 1 kohdan määräys on siten peruste sopimuksen voimaansaattamiselle lailla.

Avustusryhmien mukanaan tuomiin tavaroihin voi kuulua myös sellaisia tavaroita, joiden tuonti kyseiseen maahan on kielletty, mikäli asiasta sovitaan erikseen toimivaltaitten viranomaisten kesken. Tämäkin sopimus kohta kuuluu lainsäädännön alaan. Avustusryhmän varusteista ja avustustarvikkeista on jätettävä tulliviranomaiselle täydellinen luettelo.

Liitteen 3 ja 4 kohdat sisältävät määräyksiä huumaavien lääkeaineiden ja huumausaineiden tuonnista. Tällaisia aineita saa käyttää vain apua antavan sopimuspuolen asianmukainen lääkintähenkilökunta apua antavan sopimuspuolen lainsäädännön mukaisesti, joka saattaa olla ristiriidassa lääkelain (395/1987) kanssa. Sopimuksen voimaansaattamisesta on tämänkin vuoksi säädettävä lailla. Pelastustoiminnan päätyttyä jäljelle jäänyt osa huumaavia aineita on vietävä maasta, ja tullille on esitettävä niitä koskeva käyttöilmoitus.

Mikäli avunantoa varten väliaikaisesti maahan tuotuja varusteita ei ole mahdollista viedä maasta pois, ne on luovutettava apua pyytävän sopimuspuolen toimivaltaiselle viranomaiselle yhteisesti sovituin ehdoin ja vastikkeetta.

2. Voimaantulo

Sopimus tulee voimaan 30 päivän kuluttua siitä, kun sopimuspuolet ovat ilmoittaneet toisilleen sen valtiosisäisestä hyväksymisestä.

3. Eduskunnan suostumuksen tarpeellisuus

Sopimuksen 5 artikla sisältää sopimuksen tekovallan delegoimisen 1 artiklassa määritellyille toimivaltaisille alueellisille ja paikallisille viranomaisille. Artiklan 1 kappaleen määräyksen sopimuspuolten alueellisten ja paikallisten viranomaisten oikeudesta sopia

keskenään sopimuksen tarkoittaman yhteistyön toteuttamisesta voidaan katsoa laajentavan näiden viranomaisten toimialaa, minkä vuoksi sopimus on lainsäädännön alaan kuuluvia määräyksiä sisältävänä saatettava voimaan lailla.

Sopimuksen 12 artiklan vahingonkorvausmääräykset poikkeavat eräiltä osin Suomen voimassaolevasta lainsäädännöstä, minkä vuoksi eduskunnan hyväksyminen on tältäkin osin tarpeellinen. Myös sopimuksen liitteen määräykset pelastustoiminnan suorittamiseen tai avustusryhmien henkilökohtaiseen käyttöön tuotavien tavaroiden verottomasta tuonnista, kiellettyjen tavaroiden maahan-tuonnista, mikäli asiasta erikseen sovitaan, sekä huumaavien lääkeaineiden ja huumaus-aineiden käytöstä apua antavan sopimuspuolen lainsäädännön mukaisesti kuulu-

vat lainsäädännön alaan ja edellyttävät sopimuksen voimaansaattamista lailla.

Edellä olevan perusteella ja hallitusmuodon 33 §:n mukaisesti esitetään:

että Eduskunta hyväksyisi ne Hel-singissä 4 päivänä elokuuta 1994 Venäjän kanssa yhteistyöstä onnettomuuksien ehkäisemiseksi ja niiden seurausten torjumiseksi tehdyn sopimuksen määräykset, jotka vaativat Eduskunnan suostumuksen.

Koska sopimus sisältää määräyksiä, jotka kuuluvat lainsäädännön alaan, annetaan samalla Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

Venäjän kanssa yhteistyöstä onnettomuuksien ehkäisemiseksi ja niiden seurausten torjumiseksi tehdyn sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Helsingissä 4 päivänä elokuuta 1994 Suomen tasavallan hallituksen ja Venäjän federaation hallituksen välillä yhteistyöstä onnettomuuksien ehkäisemiseksi ja niiden seurausten torjumiseksi tehdyn sopimuksen määräykset ovat, mikäli ne kuuluvat lainsäädän

nön alaan, voimassa niin kuin siitä on sovit-
tu.

2 §

Tämä laki tulee voimaan asetuksella säädettävänä ajankohtana.

Helsingissä 10 päivänä toukokuuta 1996

Tasavallan Presidentti

MARTTI AHTISAARI

Ulkoasiainministeri *Tarja Halonen*

SOPIMUS

Suomen tasavallan hallituksen ja Venäjän federaation hallituksen välillä yhteistyöstä onnettomuuksien ehkäisemiseksi ja niiden seurausten torjumiseksi

Suomen tasavallan hallitus ja Venäjän federaation hallitus, jäljempänä sopimuspuolet, tietoisina teollisuus- ja luonnononnettomuuksien kummallekin maalle aiheuttamasta vaarasta,

ottaen huomioon sen hyödyn, joka sopimuspuolille voi koitua onnettomuuksien ehkäisemistä ja niiden seurausten torjumista koskevan tieteellis-teknisen tiedon vaihdosta,

pitäen välttämättömänä, että kumpikin sopimuspuoli saa mahdollisimman nopeasti tiedon sellaisista onnettomuuksista, joilla on valtakunnanrajan yli ulottuvia haitallisia vaikutuksia,

ottaen huomioon tarpeen koordinoida sopimuspuolten toimia sellaisissa onnettomuuksissa, joiden seurauksia ei voida torjua yhden sopimuspuolen voimin, ovat sopineet seuraavasta:

1 artikla

Määritelmät

Tässä sopimuksessa käytetyillä käsitteillä on seuraava merkitys:

onnettomuus tarkoittaa teollisuusonnettomuutta, räjähdystä, tulipaloa, sortumaa, maanjäristystä, tulvaa tai muuta näihin verrattavaa tapahtumaa tai luonnononnettomuutta, josta aiheutuu tai voi aiheutua vahinkoja ihmisille, omaisuudelle tai ympäristölle;

apua pyytävä sopimuspuoli tarkoittaa hallitusta, joka esittää toiselle sopimuspuolelle pyynnön lähettää avustusryhmiä, tarvittavia varusteita ja avustustarvikkeita;

apua antava sopimuspuoli tarkoittaa hallitusta, joka täyttää toisen sopimuspuolen pyynnön avustusryhmien, tarvittavien varusteiden ja avustustarvikkeiden lähettämisestä;

avustusryhmät tarkoittavat apua antavan sopimuspuolen järjestäytyneitä asiantuntijaryhmiä, myös sotilashenkilöstöä ja muita ryhmiä, jotka on tarkoitettu avunantoon ja joilla on tarvittavat varusteet;

varusteet tarkoittavat avustusryhmien ajoneuvoja ja muita tavaroita sekä avun antamiseen tarvittavia välineitä;

avustustarvikkeet tarkoittavat onnettomuudesta kärsimään joutuneen väestön keskuudessa jaettavia tarvikkeita;

pelastustoiminta tarkoittaa sellaisia toimia, jotka suoritetaan onnettomuuden satuttua ja joilla pyritään estämään tilanteen paheneminen ja pitämään vahingot mahdollisimman pieninä;

sopimuspuolten toimivaltaiset viranomaiset tarkoittavat Suomessa sisäasiainministeriötä ja Venäjällä Venäjän federaation väestönsuojelua, onnettomuustilanteita ja luonnononnettomuuksien seurausten torjuntaa hoitavaa ministeriötä;

alueelliset ja paikalliset toimivaltaiset viranomaiset tarkoittavat Suomessa Lapin, Oulun, Pohjois-Karjalan ja Kymen läänien kuntia, kuntainliittoja ja kuntayhtymiä, lääninhallituksia ja asianomaisia valtion piirihallinto viranomaisia ja Venäjällä Karjalan tasavallan ja Pietarin hallituksia sekä Leningradin ja Murmanskin alueiden hallintoja.

2 artikla

Soveltamisala

Sopimusta sovelletaan yhteistyöhön seuraavilla aloilla:

sellaisen toimenpiteiden ja menetelmien kehittäminen, joilla lisätään sopimuspuolten mahdollisuuksia onnettomuuksien ehkäisemiseksi, niistä ilmoittamiseksi ja niiden seurausten torjumiseksi;

onnettomuuksista ilmoittaminen silloin, kun niillä on valtakunnanrajan ylittäviä haitallisia vaikutuksia;

keskinäisen avun antaminen onnettomuuksien seurausten torjumiseksi.

3 artikla

Yhteistyön muodot

Tämän sopimuksen nojalla harjoitettava yhteistyö käsittää mitä tahansa toimintaa, joka liittyy onnettomuuksien ehkäisemiseen, niistä ilmoittamiseen ja niiden seurausten

torjumiseen ja josta tämän sopimuksen tarkoittamat toimivaltaiset viranomaiset voivat sopia, mukaan lukien asiantuntija- ja tutkijavaihto, tietojen vaihto, yhteisten konferenssien, seminaarien, tutkimusprojektien ja näyttösten järjestäminen ja sopimuspuolten viranomaisten välisten viestiyhteyksien kehittäminen.

Yhteistyö toteutetaan sopimuspuolten sisäisen lainsäädännön ja määräysten sekä niiden toimivaltaisten viranomaisten käytettävissä olevien määrärahojen puitteissa.

4 artikla

Sopimuspuolten toimivaltaisten viranomaisten tehtävät

Sopimuspuolten toimivaltaiset viranomaiset sopivat keskenään tämän sopimuksen määräysten toteuttamisjärjestelyistä.

Toimivaltaisten viranomaisten edustajat taapaavat tarvittaessa yhteistyön suunnittelemiseksi ja koordinoimiseksi sekä sen toteuttamisen arvioimiseksi.

Kumpikin sopimuspuoli ilmoittaa viivytyksettä toiselle sopimuspuolelle toimivaltaisen viranomaisen muuttumisesta.

5 artikla

Alueellisten ja paikallisten toimivaltaisten viranomaisten tehtävät

Kummankin maan lähialueiden alueelliset ja paikalliset toimivaltaiset viranomaiset voivat sisäisen lainsäädännön nojalla ja toimivaltansa sekä käytettävissä olevien varojen rajoissa sopia keskenään tämän sopimuksen tarkoittaman yhteistyön toteuttamisesta.

Nämä viranomaiset vastaavat itse tällaisista sitoumuksista johtuvista velvoitteista.

Kumpikin sopimuspuoli ilmoittaa viivytyksettä toiselle sopimuspuolelle alueellisten ja paikallisten toimivaltaisten viranomaisten muuttumisesta.

6 artikla

Onnettomuuksista ilmoittaminen

Sopimuspuolet ilmoittavat yhteyspaikkojen kautta viivytyksettä toisilleen sellaisista alueellaan tapahtuvista onnettomuuksista, joilla on tai saattaa olla haitallisia vaikutuksia toisen sopimuspuolen alueella.

Ilmoituksen tulee sisältää tietoja onnettomuuden laadusta ja tapahtumapaikasta sekä toimista, Joihin on ryhdytty tai joihin aiotaan ryhtyä tapahtumapaikalla ja sen ulkopuolella samoin kuin muista olennaisista seikoista. Näitä tietoja on annettava myös tilanteen kehittymisestä.

7 artikla

Yhteyspaikat

Sopimuspuolten toimivaltaiset viranomaiset ilmoittavat toisilleen ne yhteyspaikat, joiden tehtävänä on välittää ja ottaa vastaan tämän sopimuksen 6 artiklassa tarkoitettuja ilmoituksia ja tietoja. Näiden yhteyspaikkojen tulee olla käytettävissä jatkuvasti.

Sopimuspuolten toimivaltaiset viranomaiset ilmoittavat toisilleen välittömästi yhteyspaikkoja koskevien tietojen muuttumisesta.

8 artikla

Avunanto

Sopimuspuolet voivat antaa onnettomuustapauksissa tai uhkaavissa onnettomuusvaaratapauksissa toisen sopimuspuolen pyynnöstä tarpeellista apua mahdollisuuksiensa ja tämän sopimuksen määräysten mukaisesti ihmisiin, omaisuuteen tai ympäristöön kohdistuvien vahinkojen ehkäisemiseksi tai rajoittamiseksi.

Apua pyytävän sopimuspuolen tulee eritellä, millaista ja miten laajaa apua se tarvitsee, sekä antaa mahdollisuuksiensa mukaan toiselle sopimuspuolelle sellaisia tietoja, joita se saattaa tarvita ratkaistakseen, missä määrin se pystyy täyttämään pyynnön.

Sopimuspuolen, jolta apua pyydetään, tulee viipymättä päättää ja ilmoittaa apua pyytävälle sopimuspuolelle, voiko se antaa pyydettyä apua sekä annettavan avun laajuus ja ehdot. Apu on annettava viipymättä.

9 artikla

Avustusryhmien varusteet ja huolto

Avustusryhmillä tulee olla riittävät varusteet itsenäisten toimien suorittamiseen onnettomuuspaikalla. Apua pyytävä sopimuspuoli toimittaa tarvittaessa avustusryhmille lisää varusteita ja avustustarvikkeita sekä niiden tarvitseman huollon ja palvelut.

Tarpeen mukaan avustusryhmille annetaan myös asianmukaista sairaanhoitoa.

10 artikla

Pelastustoiminnan johtaminen

Pelastustoimintaa johtaa sen sopimuspuolen toimivaltainen viranomainen tai alueelliset ja paikalliset toimivaltaiset viranomaiset, jonka alueella sitä suoritetaan.

Avustusryhmä on käytettävissä oman päällystönsä johdon alaisena ja toimii apua pyytävän sopimuspuolen alueella omassa valtiossaan voimassaolevien määräysten mukaisesti.

11 artikla

Avustusryhmien valtakunnanrajan ylitys. Varusteiden ja avustustarvikkeiden maahan-tuonti ja maastavienti

Kumpikin sopimuspuoli turvaa toisen sopimuspuolen avustusryhmille valtakunnanrajan ylityksen yhteydessä nopean ja yksinkertaisen raja- ja tullitarkastuksen.

Sopimuspuolet vapauttavat alueelleen pelastustoimintaan saapuvien avustusryhmien varusteet ja avustustarvikkeet kaikista tullimaksuista, tuontiveroista ja muista maksuista.

Pelastustoiminnan päätyttyä apua antavan sopimuspuolen on vietävä avustusryhmiensä varusteet kokonaisuudessaan apua pyytävän sopimuspuoleen alueelta tuhoutuneita tai menetettyjä varusteita lukuunottamatta. Nämä varusteet vapautetaan viennin yhteydessä kaikista tullimaksuista, tuontiveroista ja muista maksuista. Avustustarvikkeet on jaettava kokonaisuudessaan apua pyytävän sopimuspuolen kärsimään joutuneen väestön keskuudessa tai luovutettava sen toimivaltaiselle viranomaiselle.

Mikäli pelastustoimintaan osallistuu sotilashenkilöstöä, valtion aluksia, valtion ilma-aluksia ja sotilasarjoja, joiden maahantuloon ja maahantuontiin vaaditaan erityinen lupa, on apua pyytävän sopimuspuolen toimivaltaisen viranomaisen hankittava sellainen lupa. Valtakunnanrajaa ei saa ylittää ennen kuin lupa on myönnetty.

Molempien sopimuspuolten tulli- ja rajavartioviranomaisten toimesta suoritettavasta tullaus- ja tarkastusmenettelystä avustusryhmien sekä niiden varusteiden ja avustustar-

vikkeiden pelastustyöhön liittyvissä valtakunnanrajan ylityksissä sovitaan tämän sopimuksen liitteessä, joka on sen erottamaton osa.

12 artikla

Kustannusten korvaaminen

Apua pyytävä sopimuspuoli korvaa apua antavalle sopimuspuolelle avun antamisesta aiheutuneet kustannukset, mukaanlukien sairaanhoidosta aiheutuneet kustannukset, elleivät sopimuspuolet onnettomuuden laadun ja mittasuhteet huomioonottaen toisin sovi.

Apua pyytävä sopimuspuoli voi milloin tahansa peruuttaa avunpyyntönsä, mutta apua antavalla sopimuspuolella on siinä tapauksessa oikeus niiden kustannusten korvaukseen, jotka sille ovat aiheutuneet.

Mikäli sopimuspuolet eivät ole toisin sopineet, kustannukset korvataan viipymättä sen jälkeen, kun apua antava sopimuspuoli on tätä apua pyytävältä sopimuspuolelta vaatinut.

13 artikla

Vahingonkorvausvelvollisuus

Kumpikin sopimuspuoli luopuu kaikista vahingonkorvausvaatimuksista toista sopimuspuolta kohtaan kuoleman, ruumiinvamman tai asiantuntijoidensa tai muiden henkilöidensä terveydelle tai henkilökohtaisille tavaroille aiheutuneen muun vahingon johdosta, jos tapaukset ovat sattuneet tämän sopimuksen toteuttamiseen liittyvien tehtävien suorittamisen yhteydessä. Apua antava sopimuspuoli vakuuttaa itse avun antamiseen osallistuvan henkilöstönsä maassaan voimassaolevien määräysten mukaisesti. Vakuutus- kulut sisällytetään avunannon yleisiin kustannuksiin, ja apua pyytävä sopimuspuoli korvaa ne siten kuin tässä sopimuksessa on määrätty.

Jos apua antavan sopimuspuolen avustusryhmän jäsen tämän sopimuksen toteuttamiseen liittyvissä tehtävissä aiheuttaa vahinkoa kolmannelle henkilölle apua pyytävän valtion alueella, apua pyytävä sopimuspuoli korvaa vahingon niiden lainsäädännön määräysten nojalla, joita sovellettaisiin, jos omat avustusjoukot olisivat aiheuttaneet vahingon.

Apua pyytävällä sopimuspuolella on oikeus nostaa takautumiskanne oikeudessa tä-

män artiklan mukaisesti suorittamastaan korvauksesta sitä avustusryhmän jäsentä vastaan, joka on aiheuttanut vahingon tahallisuudellaan tai törkeällä tuottamuksellaan.

Sopimuspuolten toimivaltaiset viranomaiset vaihtavat tarvittavia tietoja siitä tilanteesta, jossa tässä artiklassa tarkoitettu vahinko tapahtui.

14 artikla

Tietojen käyttö

Tämän sopimuksen toteuttamisen yhteydessä saatuja tietoja voidaan käyttää rajoituksetta, jolleivät sopimuspuolet toisin sovi.

15 artikla

Suhde muihin kansainvälisiin sopimuksiin ja velvoitteisiin

Tämä sopimus ei vaikuta kummankaan sopimuspuolen oikeuksiin tai velvoitteisiin, jotka johtuvat muista kahdenvälisistä tai monenvälisistä sopimuksista.

16 artikla

Riitojen ratkaisu

Mahdolliset erimielisyydet tämän sopimuksen tulkinnasta ja soveltamisesta, joista toimivaltaiset viranomaiset eivät neuvotteluteitse pääse sopimukseen, sovitaan diplomaattiteitse.

Mikäli sopimuspuolet eivät pääse asiasta yhteisymmärrykseen diplomaattiteitse, riita annetaan jommankumman sopimuspuolen pyynnöstä välimiesoikeuteen.

Välimiesoikeuteen kuuluu kolme jäsentä. Kumpikin sopimuspuoli nimittää kukin yhden jäsenen, jotka yhteisestä suostumuksesta valitsevat välimiesoikeuden puheenjohtajan. Puheenjohtaja ei saa olla kummankaan sopimuspuolen kansalainen.

Sopimuspuolet nimittävät välimiesoikeu-

den jäsenet kahden kuukauden kuluessa siitä, kun jompikumpi sopimuspuolista on ilmoittanut toiselle sopimuspuolelle aikeestaan antaa riita-asia välimiesoikeuteen.

Nimitetyt välimiesoikeuden jäsenet valitsevat puheenjohtajan kuukauden kuluessa jälkimmäisen jäsenen nimittämisestä.

Mikäli sopimuspuolten nimittämät välimiehet eivät kahden kuukauden kuluessa pääse yhteisymmärrykseen puheenjohtajasta, nimityksen tekee asian välimiesoikeuteen antaneen sopimuspuolen pyynnöstä Kansainvälisen tuomioistuimen puheenjohtaja.

Välimiesoikeus tekee päätöksensä pitäen ohjanaan tämän sopimuksen määräyksiä ja muita sovellettavia kansainvälisen oikeuden normeja. Välimiesoikeus laatii itse menettelytapansa. Välimiesoikeuden päätös on sopimuspuolia sitova.

Kumpikin sopimuspuoli vastaa nimittämänsä välimiesoikeuden jäsenen kustannuksista sekä sille asian käsittelystä välimiesoikeudessa aiheutuneista kuluista. Puheenjohtajan kustannukset ja muut kulut jaetaan puoliksi sopimuspuolten kesken. Välimiesoikeus voi päättää myös muunlaisesta kustannusten jaosta.

17 artikla

Loppumääräykset

Tämä sopimus tulee voimaan 30 päivän kuluttua sen jälkeen, kun on annettu jälkimmäinen ilmoitus siitä, että sopimuksen voimaantulolle tarpeelliset valtiosisäiset toimenpiteet on suoritettu.

Sopimuksen voimassaolo lakkaa 12 kuukautta sen jälkeen, kun jompikumpi sopimuspuoli on kirjallisesti ilmoittanut toiselle sopimuspuolelle aikomuksestaan irtisanoa sopimuksen voimassaolo.

Tehty Helsingissä 9 päivänä elokuuta 1994 kahtena suomen- ja venäjänkielisenä kappaleena molempien tekstien ollessa yhtä todistusvoimaiset.

Suomen tasavallan hallituksen puolesta

Mauri Pekkarinen

Venäjän federaation hallituksen puolesta

Sergei Shoigu

Avustustarvikkeiden ja varusteiden maahantuontia koskevia määräyksiä

1. Avustusryhmät saavat tuoda maahan esteettä ja maksutta vain sellaisia varusteita, jotka on tarkoitettu pelastustoiminnan suorittamiseen sekä henkilökohtaisia tavaroita.

Tällöin ei saa tuoda maahan sellaisia varusteita tai tavaroita, joiden tuonti kyseiseen maahan on kielletty paitsi tapauksissa joista on sovittava erikseen.

2. Avustusryhmän varusteista ja avustustarvikkeista on tulliviranomaisille jätettävä täydellinen, ryhmän johtajan allekirjoituksella vahvistettu luettelo.

3. Mikäli avustusryhmien mukana seuraavissa lääkinnällisissä ensiapupakkauksissa on lääkevalmisteita, jotka sisältävät huumaavia aineita, avustusryhmien johtajien on ilmoitettava niistä tulliviranomaisille, joiden on päästettävä ne esteettä maahan. Tällaisia valmisteita saa käyttää vain apua antavan sopi-

muspuolen asianmukainen lääkintähenkilökunta apua antavan sopimuspuolen lainsäädännön mukaisesti.

4. Pelastustoiminnan päätyttyä jäljelle jäänyt osa huumaavia aineita sisältävistä valmisteista on vietävä maasta ja tullille on esitettävä käytetyistä valmisteista ryhmän johtajan ja lääkärin allekirjoittama käyttöilmoitus, jonka apua pyytävän sopimuspuolen toimivaltaisen viranomaisen edustaja on todistanut oikeaksi.

5. Jos jostakin syystä ei ole mahdollista tai tarkoituksenmukaista viedä väliaikaisesti maahan pelastustoimintaa varten tuotuja varusteita maasta pois, ne on luovutettava apua pyytävän sopimuspuolen toimivaltaiselle viranomaiselle yhteisesti sovituin ehdoin. Apua antavalta sopimuspuolelta ei saa tässä yhteydessä periä maksuja.